

[mam linin \(\) itati - Hac lham liyev yazr](#)

Hr kim li ()-a itat ets mn itat etmi olar” rvayti hli-snnn mnblrind etibarl sndl nql”

?olunmudurmu

Arannews-mminlri maraqlandran bu suala tanm ilahiyyat alim, Azrbaycan slam Partiyasn sdr vzi Hac lham liyevin cavabn tqdim edir:- Bismillahir Rhmanir Rhim. Hzrt li()-n ismtini mtlq surtd sbut edn rvaytlrdn biri d mhz bu nql etdiyiniz rvaytdir. Rvayt he bir qeyd vurmadan, hans yerlrd itatin vacib olduunu vurulamadan, mtlq surtd hzrtnd itati vacib edir. Bu cr qeyd-rtsiz kimsnin itatini vacib etmk onun msum olduunu sbut etmkdir. Bu rvayt shih sndlrl hli-snn mnblrind nql olunmudur. **Birinci**

rvayt

buzr(r..) Peymbrdn (s) nql edir ki, hzrt, li(.)-a xitabn buyurdu: "Hr ks mn itat ets" Allaha itat etmi olar. Hr ks mn qar syan ets Allaha qar syan etmi olar. V hr ks sndn itat ets bhsiz mndn itat etmi v hr ks sn qar syan etmi olsa, mn qar syan :etmidir." Hakim Niaburi bu rvayti nql etdikdn sonra yazr ".Bu rvaytin sndi shihdir, amma Buxari il Mslm bunu nql etmyibl"

Rvaytin sndinin aradrlmas

:bul-bbas Mhmmd ibn Yqub Zhbi onun barsind bel yazr (1 Mhmd ibn Yqub bel bir insan idi ki, camaat ona istinad edib v rvayt yrnmk n d" mrcit edirdi. O, z zmansinin mhddisi idi. He ks onun doru danmasnda v atas Yqubun yazdqlarnda kk v trddd etmyib. Dindarlnda ox zhmt kib. Mn deyilib ki, o, 70 il z mscidind azan deyib. O, gzl xlaql v sxavtli insan olub. z miti n bir ey ehtiyac ".olduqda kitab yazaraq z linin zhmtil qazanc ld edrdi

:brahim ibn Sleyman l-Bursulu Xtib Badadi onun barsind yazr (2

".brahim ibn Sleyman siq, etibarl v hafiz idi"

:Zhbi is onun barsind bel yazr

brahim ibn Sleyman hafiz idi v "sur"-da dnyaya glmidi. O, hdis nql etmy xsusi" inayt edirdi. raqa, Misir sfr etmidi. bni Yunis deyir: O, mincml hafizlrndndir ki, rvayti ox gzl zbrlyrk nql edirdi. Yetmiinci ild Misird dnyasn dyiib. bn Covza deyir: mn ".onunla mzakir etmidim, o, hdis elminin coun bulaqlarndan idi

:Mhmmd ibn smail Buxari Zhbi onun barsind yazr (3

Buxari eyxul-slam v hafizlrin imamdr, "Shih"kitabnn v digr kitablarn sahibidir. O," ".zmansind zkann, elmin, tqvann v ibadatin ba hesab olunurdu

:Yhya ibn Yla nql edir ki, Zhbi onun barsind deyir

".Yhya ibn Yla siqdir, Buxari v bu-Hatm ondan rvayt nql edibl"

".Bssam ibn bdullah s-Syrfi Zhbi deyir: "Bssam siqdir (4

"Hminin "Tqribut-thzib"-d deyir: "Bssam ox doru danandr

".Hsn ibn mr l-Fuqeymi Zhbi yazr: "Hsn ibn mr l-Fuqeymi siqdir (5

Maviy ibn Slb: "bn Hbbab Bsti afei onun adn siq ravilrin arasnda krk onun siq (6

".olduunu bildirir

kinci rvayt

Hakim Niaburi buzrdn nql edir ki, o deyir: "Peymbr buyurub: mndn itat edn hr bir" xs Allahdan itat etmidir. Mn qar syan edn hr bir xs d Allaha qar syan etmidi. lidn

".itad etmi hr bir xs mn itat etmi, ona qar syan etmis mn qar syan etmidir

Hakim bu rvayti nql etdikdn sonra deyir: "Bu rvaytin sndi shihdir, amma Buxari il

".Mslm bunu nql etmyibl"

.msud-Din Zhbi d "Tlxisul-mstdrk"-kitabnda bu rvaytin shih olduunu deyir

Vhhabi firqsinin tanm simalarndan olan l-Bani alr ki, Hakiml Zhbinin bu rvaytd

shv etdiklrini sbut etsin. Ona gr iddia edir ki, rvaytin sndind ad kiln Yhya ibn Yla, Yhya ibn Yla slmidir. hli-snn alimlri onun zif olmasnda ittifaq ediblrl. Htta Zhbinin z :d onun zif olduunu byan etdiyini deyir

Hakim deyib ki, bu rvaytin snda shihdir. Zhbi d onunla razlab. Mn deyirm ki, nec" bu rvayt shih ola bilr, bir haldaki onun sndind Yhya ibn Yla slminin ad kilib?! Zhbi z .onun zif olduunu yqin etmidir. O, idir. Btn alimlr onun zif olduunu qbul etmilr

".Maviy ibn Slbdn baqa ravilr is siqdirlr. Amma onun dalti mlum deyil Hqiqt budur ki, l-Bani z bu rvaytd shv yol verib. Bu rvaytin sndind ad kiln Yhya ibn Yla slmi deyil. nki Hakimdn nql etdiyimiz birinci rvaytd Mhmmd ibn smail Buxari Yhya ibn Yladan nql edirdi. Bu onu gstrir ki, szgedn Yhya Buxarinin ustad Yhya ibn Yla l-Mharibidir, slmi yox. Odur ki, Hakiml Zhbi bu rvayti shih hesab ediblrl. Bunu da qeyd etmk lazmdr ki, bu iki nfr rvaytlrin sndind olanlar l-Banidn daha yax tanyrdlar. Amma ox tssflr olsun ki, camaat aqla salan bu l-Bani Hakimnin birinci !nql etdiyi rvaytin adn bel tutmayb. Buna baxmayaraq ki, bir-iki shif vvl nql edib Maviy ibn Slbnin barsind d dediyi doru deyil. nki vvla, ibn Hbban onu siq hesab .edib, digr trfdn is Hakiml Zhbi onun rvaytini shih biliblrl. Odur ki, bu xs d etibarldr

Rvaytin mtinin aradrlmas

:Allah-taala Qurani-Krimd Peymbr(s.)-in itatini z itati kimi tqdim edib Trcm: "Peymbr itat edn xs, bhsiz ki, Allaha itat etmi olur. Kim z dndrs , (qoy (dndrsin!) Biz ki, sni onlarn zrind gzti olmaa gndrmmiik."-(Nisa, 80 Bu ay mincml o aylrdndir ki, Peymbrin (s) ismtini sbut edir. hli-snnnin tannm :tfsirisi Fxri-Razi bu bard yazr

Allahin, Peymbr itat edn xs, bhsiz ki, Allaha itat etmi olur- buyuruu Peymbrin(s.)" -n ismtini, btn mrlrind, nhyrind v habel Allahn trfindn tbli etdiyi tamam hkmlrd sbut edn n mhkm dlillrdndir. nki gr hzrt bunlarn birind shv yol vers artq ondan itat edn xs Allahdan itat etmi hesab olunmazd. Habel hzrtin btn ilrind bel msum olmas vacibdir. Bu bard "nam"-sursinin 153 v 155-ci aylrind "... ona (peymbr) tabe olun..." mlsiy lhzrtndn tbiyyt etmy dair gstri verib. Tbiyytin mnas budur ki, Peymbrin etdiyini edsn. Odur ki, z mlini Peymbrin mlriyl uyunladran xs hqiqtd Allaha "...ona tabe olun..."-cmlsind itat etmidir. Bu hesabla xsusi dlil olmadan Peymbr (s)-in szndn v ".mlindn itat etmk Allahdan itat etmkdir

:Qutubi hli-snnnin daha bir tannm tfsirisi Peymbr(s)-in ismtini bel sbut edir Malikin, bu-Hnifnin v afeinin trfdarlarndan olan bir ox fqihlr deyirlr: Peymbrlr" byk gnahlardan msum olduqlar kimi, btn kiik gnahlardan da msumdurlar. nki Allah-taala mtlq surtd, he bir qeyd-rt vurmadan onlarn mlrindn v hyat trzlrindn tbiyyt etmyi mr etmidir. Odur ki, gr onlara kiik gnahlar etm icazsi verilsydi, onlardan bu keyfiyytl tbiyyt etmk mmkn olmazd. nki bel olduu tqdird onlarn etdiklri ml bir ne haldan xaric olmayacaq: ya etdiklri ml qsdi-qrbt olacaq, ya mubah ml olacaq v ya mkruh, ya da ki, etdiklri ml gnah v haram olacaq. Allah-taala is gnah v haram ".ehtimal olan mldn tbiyyt mrini vermz

Ntic

Bellikl, gr bu ayd Allah-taalann mtlq surd Peymbrdn (s) itat etmyini vacib buyurmasyla hzrtin msumluu sbut olursa, hzrt li ()-n barsind d bu deyilnlr tsdiqlnmlidir, onun da msum olmasn etiraf etmliyik. nki Peymbr (s) barsind shbt etdiyimiz bu rvaytd z barsind deyiln itati li()-in barsind sbut etmidir. Odur ki, Fxri-Razinin dediyi kimi, Peymbr(s)-dn mtlq surtd itatin vacib olunmas hzrtin ismtin n mhkm sbutdur. Mhz bu nv itatin hzrt li () n d sabit olduunu buyurmudur. Ntic .etibarl o da Peymbr kimi btn shvlrdn, xtalardan msumdur Baqa ibar il desk, Allah znn v Peymbrinin btn gstrilrindn itat etmyi mr etdiyi kimi, li()-n da btn gstrilrindn itat etmyi mr

.etmidir

Bel olduu tqdird gr li() msum olmasa mmkndr ki, vercyi gstrilr bilrkdn v ya shvn Allahn v ya Peymbrinin (s) dediklrin xilaf xsn. Bu halda ondan itat etmk ya vacibdir, ya vacib deyil. gr vacib olsa lazimsi budur ki, deyk Allah-taala gnah etmyi ninki hamya icaz verib, blk d vacib edib. Bel bir lazim is ql v rit baxmndan qeyri-mqbuldur. Yox gr ondan itat etmk vacib deyils, onda yuxarda shih olduunu sbut

.etdiyimiz rvayt zidd olacaq

:Mrhum Mzffr "qaidul-imamiyy" kitabnda bu bard yazr

Unutqanlq caiz olsayd v onlardan bu kimi mllr ba versydi bu iki haldan xaric

:deyil

Ya onlardan ba vermi bu gnah v xtadan itat v tbiyy etmk vacibdir. Bu halda biz (1 azndan bu gnah etmy Allah z icaz vermi, n tnha icaz vermi, blk vacib etmidir. Bu is

.ritin v qlin hkmyl batil qiddir

Ya da ki, bel bir peymbrlrndn mumiyytl itat etmk olmaz. Bu sz d mtlq, qeyd- (2 rtsiz itati vacib olan nbuvvt mqamna ziddir. Bel ki, onlarn hr hans bir mlinn v ya hr hans bir klamn gnah, ya da shv olduunu ehtimal bel etsk, he bir eyd onlardan itat etmk vacib olmaz. Bel olduu tqdird peymbrlrin gliind olan fayda aradan qalxar (V

.adi insanlar kimi peymbrlrin d szlrinin, mllrinin tam etibar olmayacaq

Peymbrlrin ismtini sbut edn bu dlil imamn barsind d caridir. nki imam da

...insanlarn hidayt olunmas n Peymbrdn (s) sonra tyin edilmi xsiyytlrdir

Son ntic: Bu rvaytin sndi shihdir. V hzrti li()-n ismtini sbut edrk btn mslmanlara

.hzrtin itatini vacib edir